

Історія однієї нагороди

Микола Кульчицький

В одна тисяча дев'ятсот сімдесятому році народи Радянського Союзу урочисто і повселюдно відзначали сторіччя з дня народження головного вождя всесвітнього пролетаріату – Володимира Ілліча Леніна. На честь цієї дати на підприємствах, в колгоспах, в армії і правоохоронних органах, у державних установах, лікарнях, школах і дитячих садочках, у вищих учбових закладах, бібліотеках, театрах і спортивних товариствах було розгорнуто всенародне соціалістичне змагання за найвищі результати праці. Для нагороди переможців була заснована ювілейна нагорода – золотава медаль з профілем гегемона, яких наштампували у визначеній ЦК КПРС кількості. Гадалося, що масова кампанія з роздачі медалей сприятиме виконанню ключової задачі партії – вихованню людини нового типу, людини комуністичної формації.

На Солигалицькому сироварному заводі у Костромській області складання нагородного списку було довірено нещодавно прибулому молодому спеціалісту Леоніду Ничипоровичу Ушакову. До того часу хлопець вже встиг вислужитись перед райкомом, власноруч нафарбувавши по усій довжині цегляного фасаду заводу метровими білими літерами гасло "ІМ'Я ТА СПРАВА ЛЕНІНА БУДУТЬ ЖИТИ ВІЧНО!" За старанність і творчий підхід та з урахуванням подальшої роботи зі складання нагородного списку, райком пообіцяв скасувати сувору догану, отриману ним в інституті за участь в акції, що засуджувала вторгнення радянських військ у Чехословаччину. "Дивно: за таку тяжку провину і таке поблажливе покарання. У тридцять сьомому подібних розстрілювали", – висловився завідувач організаційним відділом райкому, ознайомившись з обліковою картою.

Настанова стосовно правильного складання списку передбачала низку формальних обмежень. Так, загальна кількість представлених до нагороди встановлювалася в межах десяти відсотків загальної чисельності трудового колективу: не більше і не менше, бо двадцять мільйонів відкарбованих медалей вже порошилися на складах. Слід було дотримуватись чисельної рівності між чоловіками і жінками, надаючи при цьому перевагу робітникам відносно конторських службовців. Не забулися і про моральні риси нагороджених: особи що мали за собою судимості або догани за порушення трудового розпорядку, взагалі позбавлялися права на медаль.

Узявшись за справу, молодий спеціаліст зіштовхнувся з принциповими протиріччями між наданим приписом і реальністю. Так на підприємстві нараховувалось двісті вісімнадцятеро жінок і лише сорок два чоловіки; більшість з них, окрім електрика Петрова, праведного християнина-євангеліста, мали за плечами тюремний строк. Сиділи переважно по молодості, за мордобії і дрібне хуліганство. Водночас двоє чоловіків, директор і головний інженер, щонайменше по два рази на рік відзначалися виробничими доганами. Заплутували процес і купи сімейних скарг, що накопичились у

профкомі з приводу пияцтва і насильства з боку чоловіків над жінками. Що цікаво, жінки не квапились розводитись навіки, натомість терпляче жили з нелюбами в одній хаті. Лише найбільш авторитетні з них, як то майстрині технологічних дільниць, від котрих у великій мірі залежав смак сиру і загальний виробничий успіх заводу, дозволяли собі виганяти набридлих і приймати кращих.

Окрім сторожа Попкова, що за сумісництвом тягнув лямку парторга, чоловіки працювали слюсарями-ремонтниками, електромонтерами, машиністами фекальних насосів і холодильних установок, тобто забезпечували працездатність обладнання, і без них майстрині ніколи б не впорались з планом. Вони підпорядковувались безпосередньо головному механіку, тож Льоня відчував особисту відповідальність за їх нагородження. І був у нього у службі один слюсар – майстер на усі руки, котрий, як ніхто інший, заслуговував на медаль. Окрім чисто слюсарних робіт він вправлявся з токарним верстатом, і не тільки точив, а й вмів на ньому простругати шпонкову канавку. Але головною його відзнакою було вміння зварювати нержавіючі труби, якими було оплутане усе молочне виробництво. І оскільки ніхто інший не варив неіржавку, у випадку пориву труби без нього не обходились.

Трофімов Іван Флегонтович – так звали Майстра – був заслуженим ветераном Вітчизняної війни з власним іконостасом орденів і медалей, без запрошення якого до президії ще не так давно не обходились жодні урочисті збори. Але ця традиція луснула після того, як він, добряче відзначивши День Перемоги, попоганяв вулицею з ломакою в руках свого сусіда – секретаря райкому партії. Зрештою, ветеран відбув усі присуджені йому чотири роки, сумлінно працюючи у тюремній майстерні зварювальником.

— Я проти Трофімова, – заявив парторг заводу вахтер Попков, який свого часу, щоб уникнути фронту, власноруч відрубав собі сокирою праве зап'ястя, – натомість пропоную занести до списку Урюхіну Аню, посмертно. Але нехай те райком вирішує. (Прибиральниця виробничих приміщень Урюхіна Анна Вікторівна нещодавно загинула від удару електрострумом, необережно направивши воду зі шлангу на працюючий електронасос).

— Згоден. Нехай вирішує райком, бо в їхній інструкції з подібного нічого не сказано, – погодився Льоня.

Двадцять другого квітня, у Красному куточку заводу у робочий час зібрався народ. Була звичайна середа, але претенденти встигли переодягнутись і прийшли на збори у святковому вбранні. У першому ряді красувалися головна бухгалтерка, чотири майстрині і начальниця лабораторії – усі гарненькі, одна одної красивіші; чоловіча частина з'явилася у чорному, не помивши руки, і стоячи розташувалася поза спинами. Місця у президії зайняли директор, парторг і секретар райкому.

Іван Флегонтович достеменно знав, що механік заніс його до списку, і також ретельно підготувався. Два тижні він не вживав спиртного; власноруч поправ і відпрасував білу сорочку; напнув на себе весільний костюм з орденом Червоної Зірки і

двома орденами Слави – третього і другого ступеня: плекав надію, що нова медаль дозволить йому вважатися повним кавалером ордена Слави.

Секретар райкому вийшов з-за столу і почав вішати медалі. Першими він нагородив парторга Попкова і електрика Петрова. При цьому обмежився потисканням їм рук, але коли йому прийшлося чіпляти медалі на груди героїням, він, не стримавшись, тричі поцьомав кожну.

Далі голова президії запросив бажаючих проголосити вітальну промову. Поки заздалегідь підготовлена особа пробиралась поміж люди, наперед урочисто висунувся слюсар Трофімов. Перед ним, на відстані витягнутої руки, сиділи щасливі трудівниці, які звичайно при закінченні ним ремонту дякували хто сиром, хто вершками, а хто закваскою. Вродливі, з вологими від щастя очами, пишними грудями і пухкими колінками, вони зворушливо очікували на добре слово дідуся Івана.

Іван Флегонтович суворо їх оглянув і хвилинку постояв мовчки; президія напружилась. Щойно він розпочав промову, секретар райкому подав знак начальнику міліції.

— "Кому медалі дали? – риторично запитав ветеран і сам собі відповів: бля...м медалі дали!"

Ті, що стояли за спинами, схвально зареготали, а ті, що сиділи

попереду, густо почервоніли. Міліціонери силоміць вивели порушника з приміщення, і суддя районного суду ще до вечора встиг призначити йому десять діб за дрібне хуліганство.